

ТЕЛЕВИЗИЯТА ЗА ДЕЦА: учебно-методически ресурси

Учебна програма по дисциплината „Телевизия за деца”

Лекционният курс „Телевизия за деца” е четен експериментално през летен семестър на 2006-2007 и 2007-2008 пред студенти по специалности „Журналистика”, „Връзки с обществеността” и „Книгоиздаване”, ОКС „бакалавър” във Факултета по журналистика и масова комуникация при СУ „Св. Климент Охридски”. Дисциплината бе включена в учебния план като факултативна.

Целта на обучението е да въведе студентите в сърцевината на взаимоотношенията „телевизия-деца” и да предизвика у тях научен и професионален интерес към една от най-уязвимите аудиторни групи – зрителите на възраст от 0 до 18 г. Постигането на посочената цел предполага запознаване на студентите с: (1) профила на непълнолетната част от българското население; (2) особеностите на детската аудитория; (3) спецификата и съвременните тенденции в програмирането за нея. Акценти са актуалните теми за съвместяването на детския зрителски интерес с пазарните приоритети в общите програмни схеми на телевизионните оператори и защитата на подрастващите от екранни послания с вредно или рисково за тях съдържание.

Лекционният курс е с продължителност 30 часа (лекции и семинарни занятия).

Формата на завършване на курса е разработване и представяне на индивидуална теоретична или творческа разработка.

Основни лекционни теми

1. Профил на детската част от населението

Позиция на децата в ценностната йерархия на българите. Актуални демографски измерения на детството. Семейството, училището и виртуалното дете.

2. Децата като субекти в правните взаимоотношения

Общностно и национално законодателство за деца. Неправителственият сектор и защита правата на децата. Детски инициативи за утвърждаване на детските права.

3. *Социология на детската аудитория*

Възможности и очаквания на различните сегменти от детската аудитория. Особености при изследването на детската аудитория. Телевизионни методи за въздействие върху децата. Функции (дисфункции) на телевизията по отношение на децата.

4. *Профил на телевизионните програми за деца*

Детската телевизионна програма. Особености на програмирането за деца. Български и чужди предавания за деца. Наблюдение и анализ на предаванията за деца, включени в актуалните програмни схеми на българските телевизионни оператори.

5. *Програмиране на детски предавания*

Обществената телевизия и върховенството на детския интерес. Балансиране на детския интерес и пазарните принципи в търговската телевизия. Европейски тенденции в програмирането за деца.

6. *Защитата на децата от вредните въздействия на телевизионните програми като обществен проблем*

Моделирането на телевизионното пространство като безопасно за децата – ангажимент на законодателя. Саморегулацията на телевизионното съдържание като гарант за защита на най-добрия интерес на децата. Медийната грамотност – интелигентната закрила от враждебните телевизионни послания.

Семинарни занятия

1. Дискусия: „Джип влиза в телевизора“ – съпоставяне на тези за въздействието на телевизията върху децата.

2. Тренинг за работа в група: „Изготвяне на проект за изследване на детска аудитория“.

3. Тренинг за стимулиране на креативността: „Граматика на фантазията“ – изготвяне на проект за детско телевизионно предаване.

4. Дискусия: „Варианти за гарантиране на върховенството на детския интерес в и чрез телевизионната програма“.

5. Наблюдение и анализ на добри и лоши телевизионни практики.

6. Дискусия: „Прагът на допустимото телевизионно съдържание“.

Бележки

Тематиката на лекционния курс е подходяща и за студенти в ОКС „магистър“. През летен семестър на учебната 2007-2008 г. той беше апробиран и допълнен в ОКС „магистър“ по специалност „Електронни медии“ във Факултета по журналистика и масова комуникация при СУ „Св. Климент Охридски“. Името на дисциплината е „Медии за деца“, което предполага разширяване на тематичния фокус с теми, като:

1. *Печатните медии и децата*

Развитие на българската детска периодика. Съдържателни аспекти на съвременната периодика за деца. Детството и децата в днешния български печат.

2. *Електронните медии и децата*

Въздействия на електронните медии спрямо децата. Радио- и телевизионно програмиране за деца. Аудио-визуална политика по отношение на децата.

3. Новите медии и децата

Децата – между традиционните и новите медии. Измерения на виртуалното детство. Рискове за децата във виртуалното пространство.

Студентите имаха възможност да разработят групови изследователски или творчески проекти като форма на заключителен контрол.

Резултати¹

Яна Цанева (ф. №. 17418)

Специалност „Журналистика”, ОКС „Бакалавър”

Не обичам телевизията. И не я обичам още откакто бях на 5 и дядо, натоварен с изнурителната и отговорна задача да бави детето на първородния си син, ме поставяше пред малкия „Юность” в отчаян опит да овладее изумителната ми енергия. Ужасно мразех когато предлагаше да гледаме „Ну погоди” точно когато го бях убедила колко лесно се прави кълбо напред или пък плие от пета позиция.

Не обичам телевизията. И не я обичам още откакто бях на 5 и в петък вечер родителите ми, изморени от дългата работна седмица, решаваха да прекараме вечерта като едно типично семейство на интелектуалци. Все още изтръпвам като видя шапката на предаването „Панорама” или пък мерна леко закръглен мъж с черни мустаци някъде из дълбоките и тъмни дебри на светските хроники.

Не обичам телевизията. И не я обичам още откакто бях на 5 и баща ми безмилостно прибираше таблата, взимаше бира и слънчогледови семки и се отдаваше на „нищоправене” – гледане на футбол. Между мен и татко винаги е била много силна онази топла и недоизказана връзка, която и до днес поддържа жива. Заради нея прекарвах 90 минути седнала срещу татко, а той – срещу телевизора, и наблюдавах странна случка – 37-годишният ми баща с две висши образования и директор на елитно училище се заканва на 3-сантиметрово човече, което тича по зелената морава в черната кутия. И това цели 90 минути – време за 10 игри на табла, за една приказка или за рисуване на старовремски къщички с куче пред тях.

Не обичам телевизията. И не я обичам още откакто бях на 5 и с мама гледахме „Ну погоди”. Това беше нейният начин да ме приобщи към света навън, който вече 35 години беше и „неин”. Помня, че плаках на първия епизод – помислих, че вълкът-садист наистина е смачкал зайчето нарочно... Има нещо толкова неестествено – да ти е весело, когато някой го гонят, блъскат или хвърлят от балкон. От този момент започнах да гледам телевизия също като котките – без да виждам в нея никакъв образ. Докато мама търсеше в екрана онова, което свързваше семейството ни с огромното семейство на човечеството, а той ѝ показваше цветя, дървета, витрини и дупки по улиците, протести и самолети, аз стоях тиха и неподвижна.

Не обичам телевизията. И не я обичам още откакто бях на 5. Винаги съм била малко странно дете. Докато връстниците ми говореха за последните подвизи на Том и Джери, за Леонардо Ди Каприо, „Титаник” и много смърт в много вода, аз говорех за

---

¹ Тук са публикувани откъси от студентските семестриални разработки. Изборът беше труден поради обема, тематично разнообразие и качеството на курсовите работи. Благодаря ви, колеги!

Малкия принц и любовта му към едно цвете, за това колко са глупави възрастните, че да вземат сиви слонове за стари шапки. С прехода от детството към зрелостта позагубих тази „чудновата“ дарба, и затова и ми се налага по-честичко да гледам телевизия. Денят ми не е пълен, ако не прекарам поне час пред телевизора, убедена, че в него мога да открия собственото си малко отражение. Но не обичам телевизията. И не я обичам още откакто бях на 5.

Боян Захариев (ф. № 17351)

Специалност „Журналистика”, ОКС „Бакалавър”

Телевизията е сред най-достъпните медии и е важно какъв образ изгражда тя на българските деца. От една страна, защото телевизионният образ формира представите на гражданите за децата, от друга, защото показва децата на самите деца – какви са те в очите на възрастните и какви се очаква от тях да бъдат.

За да успея да проуча образа на децата, изграден от новините, анализирах медийните съобщения от новинарските емисии на Би Ти Ви в периода 01 – 14.04.2007 г.

Оказа се, че децата по принцип отсъстват от новините. Появяват се само в критични ситуации в четири основни групи – „образи”.

Първата група е на *децата-жертви*. Те са идеален повод за политиците да градят личен и партиен имидж чрез чуждото страдание. Оставени без надзор, децата често постъпват безразсъдно. За съжаление това понякога коства живота им.

Втората група са *децата-стока*. От излъчените репортажи става ясно, че има държави, където децата се продават както се продават животни. Цената на децата обаче е много по-ниска от тази на воловете. Интернет също се оказва добро място за търгуване с децата. От едно съобщение става ясно, че майка се опитала да продаде дъщеря си (на 7 години) за проститутка чрез интернет.

Третата група – *децата-инструмент*. Често се използва обичта и привързаността на родителите към децата, така че родителите да извършват нещо, което е против тяхната воля. Такъв е случаят на българка, чието отвлечено дете било залогът тя да проституира в чужбина. Децата се превръщат в *инструмент* и в училище – те са бройка, която фигурира в дневниците, за да не бъде закрито училището.

Има и четвърта група - *„невидимите” деца*. Това са децата, които никой не забелязва, обикновено са в Домове за отглеждане и възпитаване на деца, лишени от родителски грижи (ДОВДЛРГ). За тях и почти не се говори, освен по повод на законови недомислици или ако някоя звезда, реши да си осинови дете.

Лора Петкова (ф. № 12133)

Специалност „Книгоиздаване”, ОКС „Бакалавър”

Вече стана ясно, че днес БНТ излъчва много по-малко предавания за деца, отколкото в годините преди 1989 г. Причините за това са няколко:

- невежеството на днешните журналисти и хората, които правят телевизия;
- липсата на стойностни детски филми (анимационни и игрални);
- неспособността да се създават нови предавания за най-малките;
- поръчковата телевизия, която се стреми към печалба, а не се интересува от нравственото възпитание на днешните български деца;

- незаинтересоваността на обществото като цяло за детското възпитание.

Виновни са не само хората, които се занимават с телевизия, но и цялото общество, което стои апатично и „сочи с пръст“ телевизията, за това, че децата крадат, пият, бият, убиват. Виновни са родителите, които всеки ден оставят децата си зазаяпани в екрана, който им показва как „добрият“ разчленява хора, изнасилва, пие и пуши марихуана. Всички знаем причините и виновните. Само дете никоя майка не би си признала, че в бързината е пропуснала да види, че детето ѝ се превръща в убиец, докато гледа любимото си детско филмче „Войните Сакура“.

Бисер Вълв (Ф. № 80555)

Специалност „Връзки с обществеността”, ОКС „Бакалавър”

Основната насока при създаването на филмите за деца е изграждането на устойчиви характери, вярващи в справедливостта, идеалите и ценността на доброто и състраданието. За тази цел се използват множество въздействащи мотиви, формиращи емоционалната верига „състрадание-надежда-борба-спасение. Тук представям основните мотиви в детските филми, следвайки сюжетната линия на „Ледена епоха“.

• Стремежа и целта	• Отмъщението и хуманността	• Детската доверчивост, и безстрашие
• Приятелството	• Пътя и водача	• Човешката жестокост и болката от загубата
• Слабостта и силата	• Уникалните способности	• Победата на доброто
• Подкрепата, грижата и отговорността	• Героизма	• Хумора
• Семейството	• Забавлението	

Златина Георгиева (Ф. № 17419)

Специалност „Журналистика”, ОКС „Бакалавър”

Днес е 1-ви юни – международен ден на детето. По всеки канал има шоу или разговор с деца – дори в „Бон апети” готви малчуган. Колко е хубаво децата да са център на внимание! Колко е жалко обаче, че 1-ви юни е само един ден в годината!

Сутрешното телевизионно настроение продължи през целия ден. Сякаш имаше конкуренция между медиите: в коя ще има най-много деца след като цяла година не са се сетили за тях. Донякъде ми се стори като гузно замазване на положението, на безхаберието и пренебрежението към „бъдещето на страната ни“.

Имам чувството, че детството е вече красив миг от филмите или приказките. Нима още има детство?! Нима са деца тези, които пушат на 7, правят секс на 10 и убиват на 14?! Нима са деца тези, които са принудени да работят от тъмно до тъмно, за да не гладуват със семейството си?! Нима са деца момичетата, които на 15 си слагат силикон, или момчетата, които катастрофират с колата на татко след употреба на алкохол?! Какви деца?! Какво детство?!

Ако няма деца, които да гледат детски предавания, може би е правилно отдръпването на медиите от тази тематика. Децата съвсем спокойно могат да си гледат филми и програми за възрастни. Просто вече няма деца.